SAMEN MAKEN WE LIMBURG 2040

Het bod van de agrifoodketen aan Limburg

DRIE MOONSHOTS

AGRIBUSINESS COALITIE LIMBURG

NOVEMBER 2026

ONS BOD VOOR LIMBURG 2040

De agrifoodketen is niet alleen een belangrijke economische sector voor Limburg. Zij is ook een partner in het oplossen van de maatschappelijke opgaven van morgen.

Met dit bidbook doet de AgriBusiness Coalitie een concreet, maatschappelijk en economisch aanbod aan Limburg.

LIMBURGS LAND VAN WAARDEN 2040:

In 2040 is in Limburg de ruimtelijke puzzel zo gelegd dat ruimte in gebruik bij de agrifoodketen (minimaal tweemaal) meervoudig waardevol wordt ingezet. Productie van voedsel en groen wordt op een slimme en 'gebiedsgedreven' manier gecombineerd met waardecreatie op gebied van water (kwaliteit, veiligheid, kwantiteit), biodiversiteit, natuur, energie, wonen en werken. Dáármee rendeert grond zowel economisch als maatschappelijk en wordt 1 + 1 samen 3.

LIMBURG ENERGIELAND 2040:
In 2040 wordt 40% van de gebruikte energie in Limburg geproduceerd door de agrifoodketen. Daarmee vervult de sector een cruciale rol in regionale energiesystemen "Van bestaanszekerheid tot netruimte: de agrifoodketen als energiesysteempartner."

LIMBURGS WERK VAN WAARDE 2040:
In 2040 is de Limburgse agrifoodsector een krachtige, innovatieve en toekomstbestendige arbeidsmarkt waarin mens, technologie en regio samenkomen. Met voldoende gekwalificeerde professionals, een duurzame balans tussen flex en vast met werkbare en stimulerende regelgeving. Werken in agrifood is slimmer, aantrekkelijker en toekomstgerichter geworden en sterker geworteld in de regio: duurzaam verbonden met Limburg, ook voor internationale werknemers, die hier niet alleen werken, maar ook prettig wonen, leven en een waardevolle bijdrage leveren aan de samenleving.

Om bovenstaande moonshots te kunnen realiseren, is het randvoorwaardelijk dat de juiste beleidskaders worden ingevuld. Dit bidbook is daarmee de uitnodiging om dit gezamenlijk in Limburg op te gaan pakken.

WIE WIJ ZIJN?

De AgriBusiness Coalitie is een samenwerking van ondernemers, organisaties en partners uit de Limburgse agrifoodketen. De kracht van Limburg zit juist in de aanwezigheid van gehele waardeketens: van teelt en productie tot verwerking, toelevering, logistiek, kennis, innovatie en dienstverlening.

De aanwezigheid van deze hoogwaardige en diverse waardeketens maakt Limburg tot een provincie waarin agrifood niet alleen economisch relevant is, maar ook ruimtelijk en maatschappelijk Limburg mede vormt. Het is een keten die letterlijk en figuurlijk door het landschap loopt: zichtbaar in de regio, verweven met de leefomgeving en verbonden met andere sectoren zoals energie, bouw, logistiek, onderwijs en gezondheid en vaak een actieve rol vervult in de sociale samenhang van dorp of streek.

In deze coalitie werken partijen samen die deze brede werkelijkheid vertegenwoordigen en partner willen zijn in het leveren van een bijdrage aan de toekomst van Limburg.

ECONOMISCHE BETEKENIS VAN DE AGRIFOODKETEN

De basis voor dit bidbook ligt in de actuele economische betekenis van de agrifoodketen in Limburg. Het omvat de gehele keten: van primaire productie tot hoogwaardige verwerking, logistiek en retail. Denk bijvoorbeeld aan de sterke tuinbouwclusters rond Noord-Limburg, de verbinding met logistieke hubs rond Venlo, foodservice- en verwerkingsbedrijven, kennisontwikkeling op Brightlands Campus Greenport Venlo en ketenpartners in handel, advies, techniek en retail.
De economische analyse van het agrifoodcluster in Limburg, mede gebaseerd op onderzoeken door Buck Consultants International (BCI, 2022), schetst een beeld van een krachtige, internationaal georiënteerde sector met een sterke focus op innovatie.
Dit komt mede doordat enerzijds de diversiteit van agrifoodketen in Limburg groot is, zeker in nationaal perspectief. Alle deelsectoren zijn aanwezig en vormen samen een gevarieerd geheel. Daarnaast zijn er sterke verbindingen met de logistieke sector en de maakindustrie. De ontwikkeling van de Brightlands Campus Greenport Venlo heeft een impuls gegeven aan de reeds bestaande samenwerking met kennis en onderzoek. Het cluster draagt significant bij aan de regionale economie en werkgelegenheid met circa 35.000 banen. Wanneer we daarbij de retail- en foodservice als verbonden sector betrekken bedraagt de totale werkgelegenheid circa 80.000 banen. Dit is circa 11% van de totale werkgelegenheid in Limburg (BCI, 2022).

VANUIT ECONOMISCHE WAARDE NAAR MAATSCHAPPELIJKE WAARDE

De agrifoodketen biedt, naast economische waarde ook oplossingen die resulteren in maatschappelijke waarde. Dat is de kern van dit bidbook.

RUIMTE

De agrifoodketen wil een bijdrage leveren om schaarse ruimte slimmer te benutten. Niet door functies tegenover elkaar te zetten, maar door ruimte meervoudig en strategisch in te richten: voor productie, natuur, water, klimaatadaptatie en nieuwe verdienmodellen tegelijk.

ENERGIE

De agrifoodketen wil een actieve rol vervullen in de energietransitie, niet alleen als producent van lokale energie, maar ook als partner in opslag, balancering en systeemintegratie. Daarmee draagt zij bij aan leveringszekerheid, betaalbaarheid en het verminderen van netcongestie.

ARBEID

De agrifoodketen wil bouwen aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt waarin mens, technologie en regio samenkomen. Met doorlopende leerlijnen, praktijkgedreven innovatie, goed werkgeverschap en betere binding van mensen aan de regio.

VAN VISIE NAAR UITVOERING: SAMENHANG IN DRIE MOONSHOTS

In het formuleren van ons bod hebben we onze aanpak gegoten in een moonshot. Dit is een gedurfde, inspirerende lange termijndoelstelling. Dit helpt om richting, ambitie en energie te bundelen: het maakt een complexe uitdaging concreet, mobiliseert verschillende partijen rond een gedeeld toekomstbeeld en doorbreekt bestaande denkpatronen. Juist door het groot te durven denken, ontstaat ruimte voor innovatie, samenwerking en versnelling die met traditionele doelen vaak buiten bereik blijft.

DE DRIE MOONSHOTS IN DIT BIDBOOK VORMEN SAMEN ÉÉN SAMENHANGENDE ONTWIKKELAGENDA VOOR DE TOEKOMST.

- **Moonshot Ruimte** gaat over hoe de agrifoodketen ontwikkelruimte geeft aan Limburg, en hoe die ruimte slimmer en meervoudiger kan worden benut.
- **Moonshot Energie** gaat over de rol van de keten als energiesysteempartner, en over hoe lokale opwek en slimme systeemoplossingen ook andere ontwikkelingen mogelijk maken.
- **Moonshot Arbeid** gaat over de mensen, vaardigheden en organisatiekracht die nodig zijn om innovatie, groei en transitie in de praktijk uitvoerbaar te maken. Hiermee kan Limburg het center of excellence worden van robotisering.

De samenhang bestaat onder meer uit het gegeven dat ruimtelijke keuzes mede bepalen of energie- en ketenontwikkeling mogelijk zijn. Een robuust energiesysteem maakt economische ontwikkeling en verduurzaming mogelijk en een toekomstbestendige arbeidsmarkt zorgt ervoor dat benodigde kennis en vaardigheden ook daadwerkelijk voor handen zijn.

Limburgse Land van Waarden 2040

MOONSHOT RUIMTE

MOONSHOT RUIMTE: LIMBURGSE LAND VAN WAARDEN 2040

Deze moonshot schetst een toekomstbeeld waarin Limburg in 2040 de ruimtelijke puzzel zo heeft gelegd dat de agrifoodketen niet langer concurreert met andere opgaven, maar er juist waarde aan toevoegt. De kern is dat grond meervoudig rendeert: voor voedselproductie én voor maatschappelijke doelen als waterkwaliteit, biodiversiteit, natuur, energie, wonen en werken. Niet overal hoeft hetzelfde te gebeuren; juist gebiedsgedreven maatwerk staat centraal.

De moonshot vertrekt vanuit de constatering dat ruimte in Limburg schaars is en dat dit de toekomst van land- en tuinbouw én het bredere agrifoodcomplex onder druk zet. Daarom kiest deze aanpak niet voor stapeling van claims op dezelfde ruimte, maar voor slimme keuzes: intensiveren en clusteren waar dat logisch en economisch kansrijk is, functies combineren waar dat meerwaarde oplevert, en per gebied bepalen welke ontwikkeling het beste past. Zo ontstaat ruimte voor innovatie, nieuwe teelten, verwerking, logistiek en nieuwe verdienmodellen, zonder de bredere maatschappelijke opgaven uit het oog te verliezen.

De eerste stap is het uitwerken van een gebiedsgedreven ambitiebeeld voor Limburg, gevolgd door pilotgebieden waar ontwikkelruimte, clustering en maatschappelijke meerwaarde samenkomen. Voor succes zijn lokale samenwerking, professionele begeleiding van gebiedsprocessen, werkbare vergunningverlening en experimenteerruimte vanuit de overheid cruciaal. De essentie van deze moonshot is daarmee helder: niet minder landbouw of meer van hetzelfde, maar een slimmer ruimtelijk model waarin agrifood een structurele drager wordt van economische én maatschappelijke waarde in Limburg.

"In 2040 rendeert elke hectare in Limburg dubbel: als motor voor agrifood én als drager van maatschappelijke waarde."

LIMBURGS LAND VAN WAARDEN 2040

In 2040 is in Limburg de ruimtelijke puzzel zo gelegd dat ruimte in gebruik bij de agrifoodketen (minimaal tweemaal) meervoudig waardevol wordt ingezet. Productie van voedsel en groen wordt op een slimme en 'gebiedsgedreven' manier gecombineerd met waardecreatie op gebied van water (kwaliteit, veiligheid, kwantiteit), biodiversiteit, natuur, energie, wonen en werken. Dáármee rendeert grond zowel economisch als maatschappelijk en wordt 1 + 1 samen 3.

WAAR GAAN WE VOOR?

In (ruimtelijke) gebiedsontwikkeling staan waarden centraal. Nu en op weg naar 2040. We stapelen niet langer alle ruimtelijke opgaven maar kijken waar wat het beste kan. Waar mogelijk gaan ruimtegebruik voor de productie van voedsel en groen intensiveren en clusteren. Dit stimuleert innovatie in teelten en processen (bijvoorbeeld in productie, be- en verwerking) en geeft ruimte aan cross-overs zoals energieopwekking en -deling. Dat geeft mogelijkheden om elders te extensiveren en ruimte te maken voor andere functies. Niet alles kan overal. We gaan voor gebiedsgedreven maatwerk.

VOOR WELKE MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN IS DIT EEN OPLOSSING?

Er is een gevecht om de ruimte in Limburg, alle functies (zoals natuur en wonen) claimen hun aandeel. Dit zet de toekomst van de land- en tuinbouw en daarmee het gehele agrifoodcomplex onder druk. Dit vraagt om een nieuwe manier van kijken naar benutting van de beschikbare ruimte. Niet alleen uitsluiten wat niet (langer) kan, maar vooral gewenste ontwikkelingen mogelijk maken. Door functies te combineren (zowel binnen als buiten de primaire sector), door integraal te ontwerpen en de waarden in een gebied centraal te stellen. Hiermee wordt de agrifoodketen weer gewaardeerd voor de werkelijke toegevoegde waarde die het levert. Niet alleen qua voedsel, maar juist ook de bijdrage aan brede welvaart.

HOE KUNNEN WE DIT DOEN?

We kiezen voor een **gebiedsgedreven aanpak vanuit breed ketenperspectief.** Per gebied kijken we hoe we productie, verwerking, logistiek, kennis en nieuwe verdienmodellen samen toekomstbestendig kunnen ontwikkelen. Dit in combinatie met andere ruimtevragers.

Daarbij werken we langs drie ruimtelijke lijnen:

1

SLIM INTENSIVEREN EN CLUSTEREN WAAR DAT LOGISCH IS

Op plekken waar dat ruimtelijk en economisch het meest kansrijk is, moet ruimte zijn voor hoogproductieve en innovatieve vormen van agribusiness, zoals glastuinbouw, clustering van ketenfuncties en nieuwe combinaties van productie en verwerking. Daarmee blijft de keten sterk genoeg om in Limburg te blijven investeren en innoveren.

2

SLIM COMBINEREN VAN FUNCTIES IN HET LANDELIJK GEBIED

Niet iedere vierkante meter hoeft maar één functie te hebben. De ambitie is juist om gebieden zó in te richten dat landbouw, water, natuur, klimaat en nieuwe verdienmodellen elkaar versterken in plaats van verdringen. Nieuwe teelten en biobased toepassingen kunnen daarin bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen.

3

GEBIEDSGEDREVEN ONTWIKKELEN VANUIT WAARDEN

Per gebied brengen betrokken partijen samen in beeld wat past, wat nodig is en welke maatschappelijke meerwaarde dat oplevert. Zo ontstaat geen generieke blauwdruk voor heel Limburg, maar een reeks gebiedsgerichte voorstellen die optellen tot één sterker ruimtelijk perspectief voor de agrifoodketen.

GEBIEDSGEDREVEN AMBITIEBEELD

PILOTGEBIEDEN

VERGUNNING-VERLENING EN ONTWIKKEL-RUIMTE

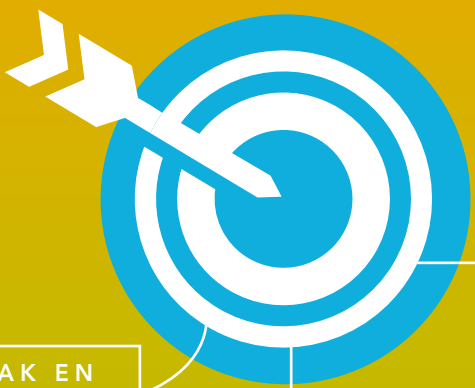

✔ RUIMTELIJKE ONTWIKKELRUIMTE

✔ WERKBARE VERGUNNING-VERLENING

HELDERE KEUZES EN REGIE

DRAAGVLAK EN EIGENAARSCHAP

STERKE COALITIE VAN KOPLOPERS

WAARMEE WILLEN WE STARTEN?

- Het uitwerken van een eerste gebiedsgedreven ambitiebeeld voor Limburg, vanuit ketenperspectief.
- Het kiezen van één of meer pilotgebieden waarin ruimtelijke ontwikkelruimte, clustering en maatschappelijke meerwaarden samenkomen. Dit kan bijvoorbeeld een pilotgebied in Noord-Limburg zijn waar agrifood, energieopwekking, waterbeheer en logistiek integraal worden ontwikkeld rondom Greenport/Venlo.
- Het expliciet in beeld brengen van knelpunten rond vergunningverlening en ontwikkelruimte, ook voor niet-primaire agribusinessbedrijven.

WIE HEBBEN WE NODIG VANUIT DE AGRIFOOD-KETEN?

- Lokale samenwerkingsverbanden die op een constructieve en open manier een gebiedsproces willen aangaan.
- Professionele ondersteuning van gebiedsprocessen.
- Committment van de AgriBusiness Coalitie.

WAT HEBBEN WE NODIG VAN OVERHEDEN IN LIMBURG?

- Ruimtelijke ontwikkelruimte voor lokaal gebiedsgedreven maatwerk met (juridisch geborgde) ruimte om te experimenteren met nieuwe combinaties van functies, teelten en gebiedsmodellen die maatschappelijke meerwaarde opleveren.
- Werkbare vergunningverlening onder de Omgevingswet, ook voor secundaire en verwerkende ketenbedrijven.
- Ondersteuning in gebiedsprocessen.

WANNEER GAAT HET LUKKEN?

- Draagvlak en eigenaarschap in de gebieden zelf.
- Heldere keuzes en regie in prioritaire gebieden en investeringen.
- Een sterke coalitie van koplopers die dit ook in de praktijk wil dragen.

OP WELKE BESTAANDE BELEIDSKADERS SLUIT DEZE MOONSHOT AAN?

DOELENBOOM 'PERSPECTIEF VOOR HET LANDELIJK GEBIED' 2024–2027

Deze doelenboom is letterlijk de "KPI-ladder" van de provincie (doelstellingen > resultaten > activiteiten) én stelt dat er indicatoren aan de opgaven/doelen gekoppeld worden en verwerkt in de P&C-cyclus.

WRL (WATERVEILIGHEID EN RUIMTE LIMBURG)

Als uitvoeringsprogramma/gebiedslogica (werkgebieden + maatregelenpakketten) dat aansluit op de "gebiedsgedreven puzzel" en water-/bodem-sturend werken.

LPLG (LIMBURGS PROGRAMMA LANDELIJK GEBIED)

Als landingsplek voor zonering/gebiedsprocessen.

POVI + OMGEVINGSVERORDENING

Als juridische borging van de "ruimtelijke ambitiekaart" (zonering, groenblauwe mantel, helderheid voor ondernemers).

Limburg Energieland 2040

MOONSHOT ENERGIE

MOONSHOT ENERGIE: LIMBURG ENERGIELAND 2040

Deze moonshot positioneert de Limburgse agrifoodketen als een sleutelspeler in de energietransitie. De ambitie is groot en concreet: in 2040 wordt 40% van de in Limburg gebruikte energie geproduceerd door de agrifoodsector. Daarmee is de sector niet alleen producent van voedsel, maar ook een dragende partner in regionale energiesystemen. Door decentrale opwek, slimme opslag, benutting achter de meter en gebiedsgerichte samenwerking helpt de sector om netcongestie te verminderen en ruimte te creëren voor andere opgaven, zoals woningbouw en industrie.

De kracht van deze moonshot zit in de koppeling van economische, maatschappelijke en ruimtelijke waarde. Meer lokale energieopwek versterkt de betaalbaarheid, leveringszekerheid en bestaanszekerheid voor Limburgers. Tegelijk biedt zij kansen voor natuur- en milieuwinst, sociale cohesie via energiegemeenschappen en meer ontwikkelruimte voor ondernemers en ketenpartijen. De agrifoodketen laat daarmee zien niet alleen iets te vragen van de overheid, maar ook zelf substantieel te willen investeren in de omslag.

De aanpak bouwt voort op wat er al is: bestaande initiatieven voor opwek worden verbonden en opgeschaald, aangevuld met opslag, balancering en een dashboard dat de impact meetbaar maakt. Voor succes zijn samenwerking tussen ondernemers, netbeheerder en provincie cruciaal, net als experimenteerruimte, uitvoeringskracht en bestuurlijke én ambtelijke steun. De essentie van deze moonshot is daarmee helder: de agrifoodketen wordt in Limburg een structurele energiesysteempartner met zichtbare waarde voor economie, leefomgeving en samenleving.

"In 2040 is de Limburgse agrifoodketen niet alleen producent van voedsel, maar ook een onmisbare partner in het regionale energiesysteem."

LIMBURG ENERGIELAND 2040

In 2040 wordt 40% van de gebruikte energie in Limburg geproduceerd door de agrifoodketen. Daarmee vervult de sector een cruciale rol in regionale energiesystemen "Van bestaanszekerheid tot netruimte: de agrifoodketen als energiesysteempartner."

WAAR GAAN WE VOOR?

In 2040 wordt 40% van de gebruikte energie in Limburg geproduceerd door de agrifoodketen. En organiseert zij dit als samenhangend energiesysteem in de regio: met decentrale opwek, slimme benutting "achter de meter" en gebiedsgerichte samenwerking, waardoor netcongestie aantoonbaar afneemt en er ruimte ontstaat voor woningbouw en industrie.

VOOR WELKE MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN IS DIT EEN OPLOSSING?

We versterken bestaanszekerheid, betaalbaarheid en leveringszekerheid van energie voor Limburgers door meer eigen, lokale opwek. Tegelijk pakken we netcongestie aan door slimme balancering en opslag "achter de meter", waardoor het huidige energiesysteem efficiënter benut wordt. Tot slot koppelen we energieopwekking aan natuur-/milieuverbetering en sociale cohesie via energiegemeenschappen en meetbare impact en daarmee creëren we meer ontwikkelruimte voor ondernemers en ketenpartijen.

HOE KUNNEN WE DIT DOEN?

1

LOKALE OPWEK REALISEREN EN MAXIMALISEREN

Decentrale opwek door land- en tuinbouw (o.a. groen gas, zon, WKK, warmte/geo waar passend) en koppeling aan lokale vraag. Door focus op slimme energiehubs rondom glastuinbouw- en foodclusters dragen opslag, balancering en achter-de-meter-oplossingen direct bij aan vermindering van netcongestie.

2

HET ENERGIESYSTEEM SLIMMER BENUTTEN

(netcongestie verlagen)

Netcongestie terugdringen via achter-de-meter-oplossingen, opslag en balancering; slimmer energiemanagement zodat er ruimte ontstaat voor andere economische ontwikkelingen en/of minder netverzwaring nodig is.

3

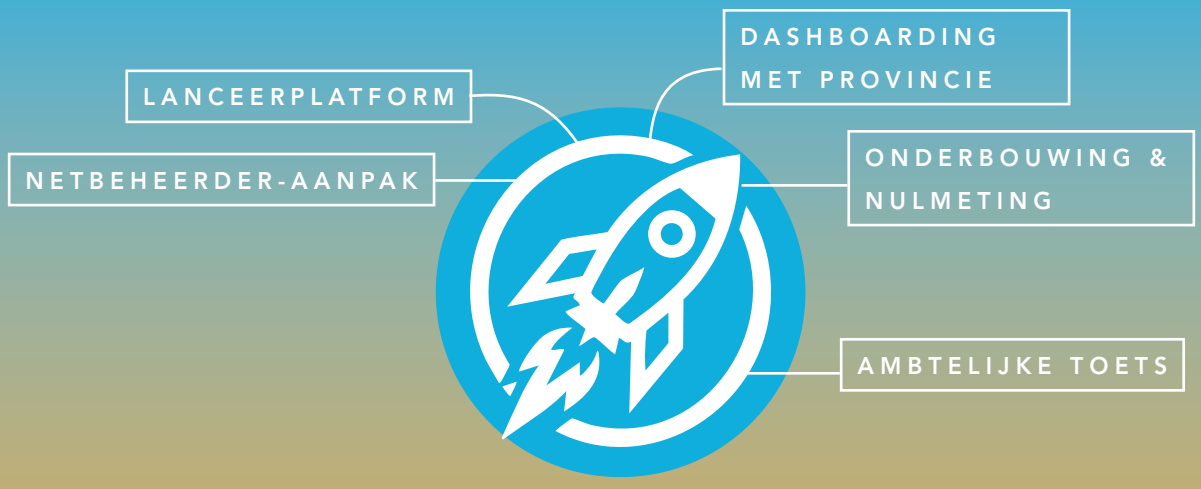
MEE-INVESTEREN ALS SECTOR (≥ €1 MILJARD RICHTING 2030)

De sector maakt zichtbaar wat al geïnvesteerd is en committeert zich aan ≥ €1 miljard (richting 2030) om deze transitie te versnellen — als bewijs dat het bod niet alleen vraagt, maar ook levert.

4

DASHBOARDING (VERSTERKENDE PIJLER)

Met data aantonen wat de bijdrage is aan energie én natuur/milieu, zodat impact meetbaar en bestuurlijk "stuurbaar" wordt.

WAARMEE WILLEN WE STARTEN?

- **Onderbouwing & nulmeting:** inventariseren van bestaande opwek/initiatieven + onderbouwen van de ≥ €1 miljard investeringsclaim.
- **Lanceerplatform:** minimaal 5 lopende pilots/initiatieven selecteren en beschrijven als startbasis (opwek + achter-de-meter + energiegemeenschap).
- **Dashboarding met provincie:** set kernindicatoren afspreken (energie + natuur/milieu) en een eerste dashboardversie opleveren voor sturing en bewijsvoering.
- **Ambtelijke toets:** voor concept moonshot vroegtijdig informele toetsing bij provincie (ambtelijk niveau) om uitvoerbaarheid/knelpunten te kennen.
- **Netbeheerder-aanpak:** gesprek/werkafspraak met Enexis voorbereiden rondom "achter-de-meter" oplossingen en congestie-reductie.

WAT HEBBEN WE NODIG VAN OVERHEDEN IN LIMBURG?

- **Uitvoeringscommitment + energiekwartier:** een dedicated provinciaal team dat uitvoering helpt versnellen (niet alleen bestuurlijk draagvlak). Provincie moet in haar energievisie de 'shift' van centrale naar decentrale energieopwek omarmen en gaan faciliteren. En hierbij de land- en tuinbouw een duidelijke rol geven op het gebied van decentrale energieopwek, energieopslag en energiebalancering.
- **Experimenteer- en vergunningsruimte:** knelpunten in vergunningstrajecten wegnemen en ruimte creëren voor innovatieve (achter-de-meter) oplossingen.
- **Samenwerking via PEM/ energiegemeenschappen:** het bod expliciet laten landen op de provinciale inzet rond energiegemeenschappen en betaalbaarheid/bestaanszekerheid (dominante politieke prioriteit).
- **Data & monitoring:** co-eigenaarschap op dashboard/ indicatoren zodat impact bestuurlijk "hard" wordt en opschaling verdedigbaar.
- **Systeemafstemming met netbeheer/partners:** provincie als verbindende partij richting Enexis en andere sectoren (woningbouw/ industrie) om de 'ruimte die ontstaat' ook daadwerkelijk te verzilveren.

WIE HEBBEN WE NODIG VANUIT DE AGRIFOOD-KETEN?

- Koplopers uit land- en tuinbouw (incl. glastuinbouwclusters/hubs) als eerste uitvoerende kern.
- Ketenpartijen/adviseurs uit de werksessie (energie, juridisch, financieel) als "expertlaag" voor uitvoering.
- Er zijn initiatieven op het gebied van decentrale productie van groen gas en decentrale productie van elektriciteit die al operationeel zijn en in de pijplijn zitten. Nu is het zaak om deze opwekinitiatieven slim te koppelen aan het net door middel van opslag en balancering. Hiermee kan netcongestie voor een belangrijk deel verzacht worden. Ondernemers willen dit oppakken en uitvoeren maar hebben hier de medewerking/inzet van de netbeheerder voor nodig. Als de netbeheerder hieraan meewerkt kunnen we snel opschalen. De provincie is een belangrijke aandeelhouder/stakeholder bij Enexis, dus hier kan zij invloed op uitoefenen.
- Committment van de AgriBusiness Coalitie

WANNEER GAAT HET LUKKEN?

- Ondernemers moeten over bedrijfsgrenzen heen willen samenwerken (start met koplopers).
- Niet alleen bestuurlijk, maar ook ambtelijk commitment is nodig; voorstel: een provinciaal "energiekwartier" als uitvoerend team.
- Experimenteer- en vergunningsruimte (procedures kunnen nog knelpunten vormen).
- Verbinden en opschalen van bestaande initiatieven (niet steeds opnieuw beginnen).
- Vakspecialisten en netbeheerder (Enexis) tijdig betrekken; uitvoering vraagt expertise.

OP WELKE BESTAANDE BELEIDSKADERS SLUIT DEZE MOONSHOT AAN?

- Nieuwe energie en een schoon leefmilieu 2024 – 2027 + Doelenboom > *inhoudelijk én instrumenteel (monitoring/ VTH/activiteiten).*
- Energievisie 1.0 + pMIEK 2.0 > *infrastructuur/ netcongestie/integraal programmeren* (heel passend bij "achter-de-meter" en "ruimte creëren").
- Werken aan een toekomstbestendige economie 2024 – 2027 > *ondersteunend* (innovatie, investeringskracht, agrifood-positionering/boer-burger).
- POVI > met onder andere het stimuleren van de lokale opwek van energie en het ondersteunen van de ontwikkeling van energiehubs.
- Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM) > lokale energie-autonomie, energiegemeenschappen en energiehubs; passend bij de rol van de agrifoodketen in lokale opwek, opslag, balancering en het delen van duurzame energie in de regio.

Werk van Waarde 2040

MOONSHOT ARBEID

MOONSHOT ARBEIDSMARKT: WERK VAN WAARDE 2040

Deze moonshot schetst een ambitieus toekomstbeeld voor de Limburgse agrifoodsector in 2040: een arbeidsmarkt waarin mens, technologie en regio elkaar versterken. De kern is dat Limburg dé plek wordt waar agrifoodtalent wil werken, leren en blijven. Dat vraagt om meer dan alleen voldoende personeel. Het gaat om een sector die slimmer, innovatiever en aantrekkelijker is geworden, met meer toegevoegde waarde per werknemer, een stabielere arbeidsbasis en een sterkere binding met de regio.

De moonshot erkent dat arbeidsmigratie ook in de toekomst nodig blijft, maar zet in op een fundamenteel ander model: minder gericht op korte verblijven en rotatie, meer op kwaliteit, goed werkgeverschap, fatsoenlijke huisvesting en duurzame inbedding in de Limburgse samenleving. Tegelijk moet de sector aantrekkelijker worden voor jongeren en zij-instromers, onder meer door nauwere samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, doorlopende leerlijnen en perspectief op werkzekerheid. De Limburgse economie groeit in 2040 niet langer door méér arbeid, maar door méér waarde per werknemer en sterkere regionale binding van werk, talent en kennis.

De aanpak rust op drie samenhangende sporen: opleiden en skills ontwikkelen, automatisering en robotisering versnellen vanuit de praktijk, en meer grip krijgen op flexarbeid en regionale binding. Daarmee wordt productiviteitsgroei niet alleen een economisch doel, maar ook een route naar brede welvaart, sociale cohesie en leefbaarheid. De moonshot vraagt om een regionaal arbeids-ecosysteem zonder extra bureaucratie, maar mét langjarig commitment van bedrijven, onderwijs en overheden om samen structurele verandering mogelijk te maken.

“In 2040 is Limburg de plek waar agrifoodtalent wil werken, groeien en wortelen. Limburg behoort in 2040 daarmee tot de meest productieve en arbeidsinnovatieve agrifoodregio's van Europa.”

LIMBURGS WERK VAN WAARDE 2040
LIMBURG ALS BESTE PLEK VOOR AGRIFOOD TALENT

In 2040 is de Limburgse agrifoodsector een krachtige, innovatieve en toekomstbestendige arbeidsmarkt waarin mens, technologie en regio samenkomen. Met voldoende gekwalificeerde professionals, een duurzame balans tussen flex en vast met werkbare en stimulerende regelgeving. Werken in agrifood is slimmer, aantrekkelijker en toekomstgerichter geworden en sterker geworteld in de regio: duurzaam verbonden met Limburg, ook voor internationale werknemers, die hier niet alleen werken, maar ook prettig wonen, leven en een waardevolle bijdrage leveren aan de samenleving.

WAAR GAAN WE VOOR?

In 2040 werkt de Limburgse agro-foodsector met een hogere toegevoegde waarde per werknemer, een stabielere arbeidsbasis en betere regionale verankering. Arbeidsmigratie blijft systemisch nodig, maar is minder gebaseerd op rotatie en korte verblijven en meer op kwaliteit, binding en goed werkgeverschap. De sector is aantoonbaar aantrekkelijker voor jongeren en zij-instromers, omdat onderwijs en bedrijven samen duidelijke leerlijnen en instroomroutes bieden (incl. baangarantie), én omdat het innovatieve karakter van de sector zichtbaar is.

VOOR WELKE MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN IS DIT EEN OPLOSSING?

De arbeidsmarktkrapte in Limburg is structureel (vergrijzing/ontgroening) en arbeidsmigratie blijft noodzakelijk, maar het huidige model met veel flex/rotatie en weinig binding levert sociale en economische frictie op (o.a. druk op wonen/leefbaarheid en 'weglek'). Tegelijk liggen er kansen: bedrijven kunnen als praktijklabs technologische versnelling aanjagen, onderwijs kan sneller aansluiten op de skills die echt nodig zijn, en met beter georganiseerde huisvesting/ werkgeverschap kan binding groeien. Zo wordt productiviteitsgroei niet "een economisch doel op zichzelf", maar een route naar brede welvaart, sociale cohesie, gezondheid en leefbaarheid.

HOE KUNNEN WE DIT DOEN?

We bouwen (zonder nieuwe bureaucratische structuur) een regionaal arbeids-ecosysteem dat draait aan drie knoppen, met één gezamenlijke afspraak: we beginnen bij ons aanbod (wat de sector zelf doet) en vragen daarna om de juiste randvoorwaarden.

1

OPLEIDEN & SKILLS (INSTROOM, DOORSTROOM, BAANGARANTIE)

- Sectorale skillsscan per keten/cluster (wat hebben we nodig; welke skills ontbreken) en vertaling naar doorlopende leerlijnen met mbo/hbo/academisch (en waar mogelijk vmbo/VO) die aansluiten op de praktijk.
- Bedrijven leveren stageplekken, praktijkopdrachten en waar haalbaar baangarantie.
- "Imagostap" is onderdeel van het programma: jongeren en beleidsmakers zien nu te weinig hoe innovatief agri-food is.

2

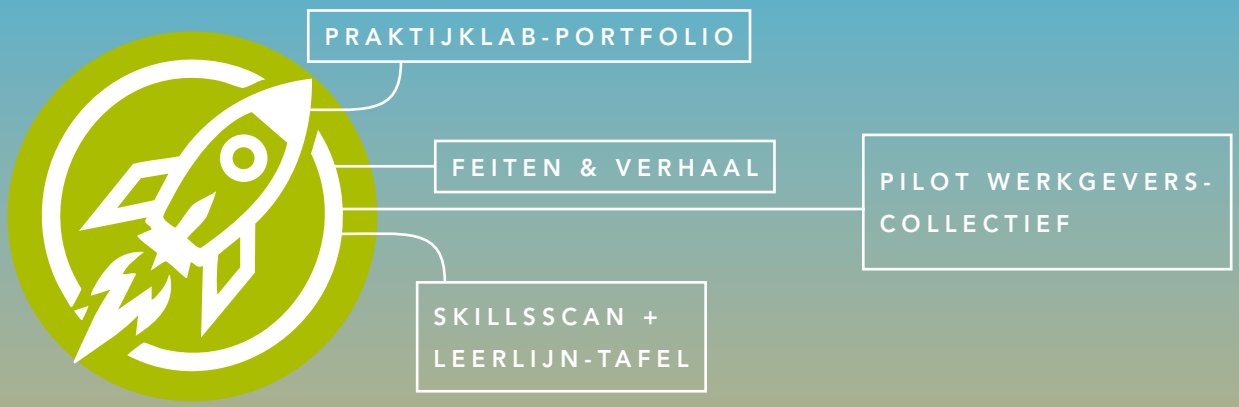
AUTOMATISEREN/ROBOTISEREN (PRAKTIJKGEDREVEN INNOVATIELAB)

- Van versnippering naar een vraaggestuurd innovatielab: bedrijven stellen hun werkvloer beschikbaar als testomgeving; de vraag ("deze handeling wil ik automatiseren") is leidend.
- Kennis/tech beter vindbaar maken via een praktijkdatabase: wat bestaat er al, wat werkt waar, en bij wie kan ik kijken/meedoen (over sectoren heen).
- Positioneer Noord-Limburg als proeftuin/werkregio (vergelijking met Brainport), met betere verbinding Noord–Zuid (campus Smart Service Centre-samenwerking) en waar nuttig cross-border.

3

FLEX & BINDING (HUISVESTING + WERKGEVERSCOLLECTIEF + DEPOLARISEREN)

- Start een pilot regionaal werkgeverscollectief (pensioenfondslogica): werkgevers organiseren gezamenlijk regie en verantwoordelijkheid, terwijl uitzendbureaus uitvoering doen — met als doel meer invloed op selectie/begeleiding, minder rotatie en betere maatschappelijke positie van de sector.
- Huisvesting is een sleutel: zonder locaties geen doorbraak.
- Maak de framing expliciet positief: huisvesting voor internationale medewerkers kan woningen vrijmaken voor jongeren die in de regio willen blijven.
- Zet een gedragscode / 'goed voorbeeld' zichtbaar neer om politieke belading te verminderen; de 1–3% die het slecht doet domineert nu het debat.
- Benut bestaande regionale convenanten en afsprakenkaders als hulpmiddel om partijen aan elkaar te verbinden, goede voorbeelden zichtbaar te maken en vrijwillig commitment te stimuleren.

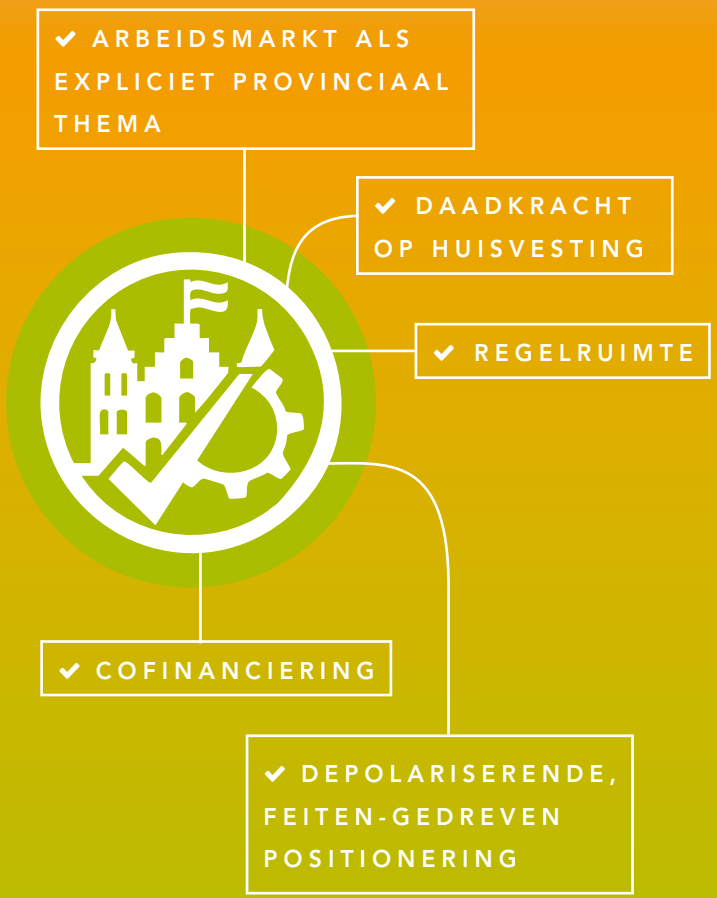

WAARMEE WILLEN WE STARTEN?

- **Skillsscan + leerlijn-tafel** (mbo/hbo + 3–5 koploperbedrijven): binnen 8–10 weken een eerste skills-overzicht en voorstel voor doorlopende leerlijnen + baangarantie-model.
- **Praktijklab-portfolio:** selecteer 5 concrete automatiseringsvraagstukken uit bedrijven (geen R&D, maar implementatie in de praktijk), inclusief meetwijze voor arbeids-/productiviteitswinst.
- **Pilot werkgeverscollectief:** uitwerken hoe een werkgeverscollectief in de praktijk kan werken, inclusief de belangrijkste organisatorische, juridische en huisvestingsvraagstukken.
- **Feiten & verhaal:** verzamel cijfers/voorbeelden van "wat al goed gaat" rond huisvesting/werkgeverschap, en zet dat in als depolariserende communicatie.

WAT HEBBEN WE NODIG VAN OVERHEDEN IN LIMBURG?

- **Arbeidsmarkt als expliciet provinciaal thema** (niet "verstopt") in de uitvoeringsagenda brede welvaart/gezondheid/economie.
- **Daadkracht op huisvesting:** locaties en versnelling mogelijk maken; dit is randvoorwaardelijk voor binding en het werkgeverscollectief.
- **Regelruimte/werkbare duidelijke regelgeving** die ondernemerschap ondersteunt in plaats van belemmert, incl. ruimte om pilots rondom werkgeverscollectief/huisvesting te testen.
- **Cofinanciering als mede-investering in opschaling** (niet als "subsidieproject"), gekoppeld aan meetbare resultaten: productiviteit/skills/binding.
- **Depolariserende, feiten-gedreven positionering:** help het gesprek over arbeidsmigratie te ontgrendelen (van politieke belading naar uitvoerbare afspraken). Gezamenlijke koers, commitment, lef, niet laten leiden door politieke sentimenten.

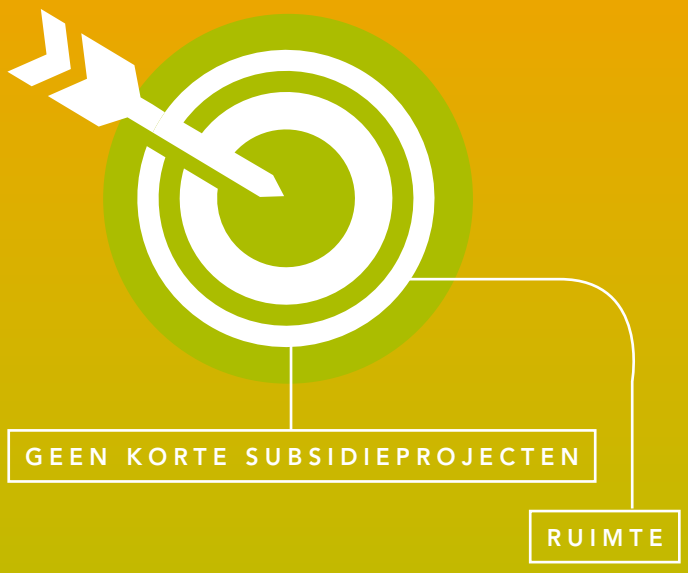

WIE HEBBEN WE NODIG VANUIT DE AGRIFOOD-KETEN?

- Koploperbedrijven uit de sessie (o.a. snijderij/ foodservice/reststromenverwerking/handel) + uitzendpartner (AB Werkt) als uitvoeringspartners in pilots.
- Onderwijs- en kennispartners (mbo/hbo, praktijkclusters) als co-ontwikkelaars van leerlijnen en implementatie.
- UWV.
- Overheid (provincie, gemeenten, regionale samenwerkingen zoals CLZ, KP, Brainport, Brightlands SSC en Health Care Campus).
- Committment van de AgriBusiness Coalitie.

WANNEER GAAT DIT LUKKEN?

- **Geen korte subsidieprojecten** maar langjarig politiek commitment.
- **Ruimte** om te kunnen uitvoeren.

OP WELKE BESTAANDE BELEIDSKADERS SLUIT DEZE MOONSHOT AAN?

- **Beleidskader 2024–2027 Werken aan een toekomstbestendige economie**
  Waarom: dit beleidskader bevat expliciet een uitvoeringshoofdstuk "Een gezonde arbeidsmarkt" en stuurt op een gezonde arbeidsmarkt-, onderwijs- en opleidingsinfrastructuur.
- **Doelenboom 2024–2027 Werken aan een toekomstbestendige economie**
  De doelenboom is expliciet de basis voor monitoring door PS/GS ("hebben we beoogde resultaten behaald?").
- **Beleidskader 2024–2027 Samen leven en bestaanszekerheid**
  Dit moonshot positioneert arbeid als systeemvraagstuk werk–wonen–leefbaarheid en wil "brede welvaart" als expliciete landingsplek. Dit sluit logisch aan op het beleidskader dat inzet op bestaanszekerheid, leefbaarheid en sociale cohesie.
- **Beleidskader 2024–2027 Provincie midden in de samenleving**
  Dit kader gaat over verbinding met inwoners en partners en het "dichter bij de leefwereld" brengen van provinciale prioriteiten. Dat past bij de succesfactor "depolariseren/feiten-gedreven" en het organiseren van een normerende 'goed voorbeeld'-coalitie rond arbeidsmigratie.

OPROEP

Moonshots dagen uit. Ze vragen om visie, vastberadenheid en lef. Van ondernemers én bestuurders. Precies daar ligt de kracht van dit bidbook: de agrifoodketen is een strategische partner voor de toekomst van Limburg en kan een belangrijk deel van de oplossing leveren. De opgaven waar Limburg voor staat vragen om samenwerking, investeringen en de bereidheid om over sectoren, organisaties en belangen heen te kijken. Niet versnipperd, maar vanuit één gezamenlijke economische en maatschappelijke agenda. Niet alleen praten over uitdagingen, maar werken aan oplossingen die Limburg vooruitbrengen. Daarom nodigen wij ondernemers, bestuurders en maatschappelijke partners uit om samen met de AgriBusiness Coalitie werk te maken van deze moonshots. Met ruimte voor initiatief, investeringskracht uit de keten en bestuurlijke durf kunnen we samen bouwen aan een sterk, innovatief en toekomstbestendig Limburg.

KERNGROEP AGRIBUSINESS COALITIE LIMBURG

B. Boots, Algemeen Directeur LLTB

V. Deenen, CEO Limgroup BV

M. Geraedts, Directeur Staay Food Group

J. Geurts, Managing Director Nijsen Company

M. Luijkx, Business Development Manager Rabobank Limburg

J. Schoeber, Green Roots Consultancy & Coaching

R. van de Ven, Algemeen Directeur Voergroep Zuid

BUSINESS PARTNERS